

Γεωγραφίες

Αρ. 40 (2022)

Γεωγραφίες, Τεύχος 40, 2022

Η ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΙΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ

Μύρων Μυρίδης

Η ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΙΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ

Μύρων Μυρίδης¹

La Cartographie chez les *GEOGRAPHIES*

Myron Myridis

Στην παγκόσμια ταξινόμηση των επιστημών η χαρτογραφία έχει να εμφανιστεί ως αυτοδύναμη επιστήμη, από την εποχή του Αναξίμανδρου, του Ερατοσθένη και του Πτολεμαίου και αργότερα την εποχή των σπουδαίων Χαρτογράφων του Μεσαίωνα, της Αναγέννησης και των Μεγάλων Ταξιδευτών. Στους σύγχρονους καιρούς ενυπάρχει μέσα σ' αυτό που από τότε ονόμαζαν Γεωγραφία.

Αυτό συνεχίστηκε για πολλά χρόνια και μέχρι σήμερα ακόμα, εμβληματικοί χαρτογραφικοί φορείς φέρουν το επίθετο «γεωγραφικοί»: ΓΥΣ (Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού), IGN (Institut Géographique National), κ.α. Αν η Γεωγραφία, κάπως φιλολογικά, υπήρξε η αδελφή της άλλης βασικής επιστήμης, της Ιστορίας, η Χαρτογραφία εύκολα ονομάστηκε κόρη της πρώτης.

Δεν είναι παράξενο λοιπόν που ακόμα και σε κατ' εξοχήν γεωγραφόπληκτες χώρες, όπως η Γαλλία, η Χαρτογραφία θεραπεύεται στο πλαίσιο του προγράμματος Σπουδών Τμημάτων Γεωγραφίας. Το πανεπιστημιακό Institut Géographique της rue St' Jacques του Παρισιού, είναι ακόμα ένα παράδειγμα αυτής της γενετήσιας σχέσης των δύο επιστημών.

Το θαύμα του photoshop: και οι δύο μαζί, συνομιλούν !!!

Ο Γεωγράφος και ο Χαρτογράφος του VER-MEER (ο Αστρονόμος - Χαρτογράφος, επειδή οι πρώτοι χάρτες ήταν χάρτες του Ουρανού και όχι της Γης)

Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο στην Ελλάδα, όπου οι καθαρά γεωγραφικές Σπουδές, με πρόγραμμα και ταυτότητα, εμφανίζονται στην ελληνική πανεπιστημιακή κοινότητα μετά τη χαρτογραφία, η «θεραπεία» της οποίας έχει ανατεθεί κυρίως σε Σχολές και Τμήματα Μηχανικών. Θα περίμενε λοιπόν κανείς, ότι η ίδρυση δύο πανεπιστημιακών τμημάτων Γεωγραφίας θα άλλαζε αυτόν τον συσχετισμό ή θα το επιχειρούσε τουλάχιστον.

1. Ομότιμος καθηγητής ΑΠΘ, myridis@auth.topo.gr

Μάλλον όχι, διότι στο πρωτοεμφανισθέν τμήμα Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου του Αιγαίου, η διδασκαλία και έρευνα στη Χαρτογραφία περιορίζεται σε δύο μόνο μαθήματα: 4ο εξάμηνο Θεματική Χαρτογραφία και στο 7ο εξάμηνο, Εφαρμογές Χαρτογραφίας. Στο αντίστοιχο τμήμα του Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου ισχύουν περίπου τα ίδια: 2ο εξάμηνο «Εισαγωγή στη Χαρτογραφία» και 3ο εξάμηνο «Θεματική Χαρτογραφία», συν δύο μαθήματα Γεωμορφολογικών Χαρτογραφίσεων. Έτσι η «παραγωγή» Χαρτογράφων παραμένει ουσιαστικά υπόθεση των Σχολών Μηχανικών!

Η κάπως μακροσκελής εισαγωγή για ένα κείμενο που στοχεύει στη καταγραφή των άρθρων και γενικότερων συνεργασιών, που συνάδελφοι δημοσίευσαν έως το σημερινό 40ο τεύχος των γεωγραφιών, είναι αναγκαία προσέγγιση για την κατανόηση της πολύ χαμηλής συμμετοχής, στην πλούσια κατά τα άλλα, σε απόλυτα συνολικά μεγέθη επιστημονικών άρθρων, καταγραφές Επιστημονικών Συναντήσεων και Αντιπαραθέσεων, παρουσιάσεων ερευνητικών εργασιών και Διατριβών, του βήματος των φοιτητών, βιβλιοκριτικών και βιβλιοπαρουσιάσεων, άρθρων όλων των ειδών, Χαρτογραφικού ενδιαφέροντος.

Στη «Χαρτογράφηση» όλων των δημοσιευμένων, μέχρι σήμερα, εργασιών που επιχειρείται στο 40° (επειτειακό) τεύχος του περιοδικού, αναδεικνύονται και μερικά άλλα θέματα, όχι μικρότερης σημασίας από αυτά που διατυπώθηκαν αρχικά. Όπως για παράδειγμα η πλήρης, σχεδόν, απουσία χαρτογραφικών εργασιών και παρουσιάσεων μετά το 20ο τεύχος του περιοδικού (εκτός τεσσάρων – πέντε διάσπαρτων συμμετοχών στα επόμενα 19 τεύχη, μέχρι και το 39°). Απάντηση στην διαπίστωση αυτή, πλήρως τεκμηριωμένη, ίσως είναι δύσκολο να δοθεί στο πλαίσιο αυτού του σημειώματος. Όμως υπάρχουν δικαιολογίες, άλλοτε τεκμηριωμένες και άλλοτε όχι, που μπορούν να αποτελέσουν αρχή για την παραπέρα προσέγγιση του προβλήματος, διότι πρόβλημα υπάρχει!

Αλλά ας ασχοληθούμε με τις υπάρχουσες συμμετοχές, που έκαναν την εμφάνισή τους στις «ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ», από την αρχή μέχρι σήμερα. Οι εργασίες και παρουσιάσεις που εμφανίσθηκαν στα 39 τεύχη των Γεωγραφιών, ακολουθούν την παρακάτω διαχρονική ταξινόμηση.

Ξεκινώντας, ας σημειωθεί ότι ο περιορισμένος αριθμός χαρτογραφικών εργασιών και παρουσιάσεων

υπαγορεύει και τον τρόπο «ταξινόμησης» και «οργάνωσης», έτσι ώστε να γίνεται αντιληπτή από τον αναγνώστη η «θεματική διασπορά» σε ό,τι αφορά τη χαρτογραφική συμμετοχή στις «ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ». Ένας πρώτος «οδηγός» υπήρξε η «κατηγοριοποίηση» των διάφορων συνεργασιών και ο τρόπος που δομούνται τα τεύχη των «ΓΕΩΓΡΑΦΙΩΝ». Ένας δεύτερος, περισσότερο θεματικός, είναι αυτός που ισχύει μέχρι σήμερα στη διαφοροποίηση των διάφορων και διαφορετικών «χαρτογραφιών», που έχει υιοθετήσει η Διεθνής Χαρτογραφική Ένωση (International Cartographic Association I.C.A.).

Ακολουθώντας λοιπόν τις «ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ» σ' αυτό το ταξίδι μνήμης και αναζήτησης, η συμμετοχή της Χαρτογραφίας περιορίζεται σε δέκα περίπου επιστημονικά άρθρα, οκτώ περίπου παρουσιάσεις στο τμήμα «Επιστημονικές Συναντήσεις - Αντιπαραθέσεις», οκτώ περίπου παρουσιάσεις στο αντίστοιχο των «Ερευνητικών Εργασιών και Διδακτορικών Διατριβών», τέσσερις περίπου συμμετοχές στο «Βήμα των φοιτητών/ριών» και πέντε περίπου παρουσιάσεις βιβλίων και εκθέσεων.

Τα επιστημονικά χαρτογραφικά άρθρα, καλύπτουν θεματικά ένα σχετικά ευρύ πεδίο της χαρτογραφικής γνώσης και παιδείας. Από τα γενικότερα και «ιστορικότερα», Η Ιστορική Χαρτογραφία αποτελεί την αφητηρία μιας ευρύτερης ενασχόλησης με τα χαρτογραφικά δρώμενα. Άλλοτε ως μελέτη της εξέλιξης της Χαρτογραφίας ως Επιστήμης και ως Τέχνης και άλλοτε πάλι ως κώδικας για την ερμηνεία και την κατανόηση για τα ιστορικά δρώμενα. Στο «Σχόλια περί την Χαρτογραφία, τους Χάρτες και τις ελληνικές τους «περιπλοκές» του Ευάγγελου Λιβιεράτου, Άνοιξη 2001, τεύχος 1, επιχειρείται η ανάλυση της διαδικασίας περιγραφής και αναπαράστασης του γεωχώρου στις γεωμετρικές και θεματικές του πτυχές, δίνοντας κριτήρια και τρόπους κατάταξης χαρτών για την κριτική ερμηνεία της ιστορικής εξέλιξής τους.

Η Γενική Χαρτογραφία, αποτελώντας συνήθως την πρώτη ακαδημαϊκή επαφή με την χαρτογραφική γνώση και παιδεία, διαθέτει πολλαπλά επί μέρους γνωστικά κελιά για την ανάπτυξη των ερωτημάτων της. Άλλοτε Γεωμετρική και Μαθηματική και άλλοτε διερευνητική και θεωρητική, έχει ευρύ πεδίο έρευνας και προβληματισμού. Σε αυτήν την θεματική υποενοότητα, ο Βύρων Νάκος στο άρθρο του «Ανασκόπηση των προβολικών συστημάτων που εφαρμόστηκαν στον ελληνικό

χώρο από την ίδρυση του ελληνικού κράτους μέχρι σήμερα», Φθινόπωρο 2012, τεύχος 20, παρουσιάζει όχι μόνο τα χαρακτηριστικά των διαφορετικών προβολικών συστημάτων που κυριάρχησαν κατά καιρούς στην Ελλάδα, αλλά και τους λόγους επιλογής τους και την ερμηνεία τους σε σχέση με τις τεχνολογικές εξελίξεις της εκάστοτε περιόδου.

Σε πλέον εξειδικευμένα θεωρητικά θέματα της Χαρτογραφικής Επιστήμης αναφέρεται η εργασία: «Γεωγραφική Παιδεία και Νοητικοί Χάρτες» των Βύρωνα Νάκου, Βασιλικής Φιλιππακοπούλου και Ελένης Μιχαηλίδου, Φθινόπωρο 2001, τεύχος 2, όπου παρουσιάζονται τα αποτελέσματα μιας επιστημονικής έρευνας για τον τρόπο κατανόησης και σχεδίασης του γεωγραφικού χώρου από μαθητές και μαθήτριες της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και διατυπώνονται συμπεράσματα προς χρήση Εκπαιδευτικών και Χαρτογράφων.

Μια μεγάλη επιστημονική κατηγορία είναι η «Χαρτογραφία των Ναυτικών Χαρτών». Η κατηγορία αυτή, ιστορικά αρχαιότερη από άλλες κατηγορίες, αποτελεί ένα corpus γνώσης και εικαστικής απόδοσης ιζολαρίων, ακτογραμμών και λιμένων, ανεμοδεικτών και σε ειδικές περιπτώσεις μυθικών τερατόμορφων όντων, σχετίζοντάς τα με το φόβο αλλά και τη γοητεία της άγνωστης αλλά και θελκτικής θάλασσας. Το βιβλίο του Γιώργου Τόλια με τίτλο «Τα Νησολόγια, η μοναξιά και η συντροφικότητα των νησιών», παρουσιασμένο από τον Νίκο Μπελαβίλα το καλοκαίρι 2003, στο Τεύχος 5, επιχειρεί να καλύψει ένα τμήμα του κενού της ελληνικής νησιωτικής χαρτογραφίας. Ο Μπελαβίλας επεξεργάζεται τις εκδόσεις και τους χάρτες των νησολογίων [isolaria] ως ιστορικά ντοκουμέντα και όχι ως έργο τέχνης ή συλλεκτικό αντικείμενο και κλείνει με την παρατήρηση ότι ο Γ. Τόλιας «...επαναφέρει με αυτόν τον τρόπο τα νησολόγια στη θέση τους».

Στην ίδια ευρύτερη περιοχή αλλά στη σύγχρονη εποχή εκτυλίσσεται η εργασία του Λύσανδρου Τσούλου: «Εμπειρο χαρτογραφικό σύστημα για τη σύνθεση και απόδοση ναυτιλιακών χαρτών», Χειμώνας 2002-2003, τεύχος 4. Αποτελεί ενδιαφέρουσα παρουσίαση, όπου η αξιοποίηση της τεχνολογίας των «έμπειρων συστημάτων» συμβάλλει στην αυτοματοποίηση της χαρτογραφικής σύνθεσης και απόδοσης γενικότερα και ειδικότερα στους ναυτιλιακούς χάρτες, εξαιτίας του μεγάλου βαθμού τυποποίησης που τους χαρακτηρίζει.

Μια μεγάλη κατηγορία χαρτογραφικής έρευνας και εφαρμογής αποτελεί η Θεματική Χαρτογραφία. Ο κλάδος αυτός αποτελεί ουσιαστικά το αποτέλεσμα της χαρτογραφικής απεικόνισης των γεωγραφικών (φυσικών και ανθρώπινων) χαρακτηριστικών και διεργασιών του χώρου. Συνδυάζοντας χαρτογραφικές τεχνικές και επεξεργασία γεωγραφικών πληροφοριών η Θεματική Χαρτογραφία, ενισχυμένη στην εξέλιξή της από τις αρχές της ψηφιακής απεικόνισης, της Γραφιστικής και της τεχνολογίας των Συστημάτων Γεωγραφικών Πληροφοριών, εξελίχθηκε γρήγορα στην πλέον «κοινωνική» ειδίκευση της Χαρτογραφίας, απευθυνόμενη εύκολα, αλλά και χρευστικά πολλές φορές, στο μεγάλο κοινό. Σε αυτήν την ενότητα εντάσσεται η εργασία «Η απερίμωση των ορεινών οικισμών της Ηπείρου τον 20ο αιώνα. Μια χαρτογραφική κατόπτευση» των Νίκου Καρανικόλα, Πέργυς Λαφαζάνη, Μύρωνα Μυρίδη και Δημήτρη Ράμιναλη, Καλοκαίρι 2003, Τεύχος 5.

Η ψηφιακή τεχνολογία και μαζί της η ψηφιακή χαρτογραφία, που γνώρισε ταχύτερη ανάπτυξη τις τελευταίες δεκαετίες, καθιστούν την απεικόνιση του χώρου, αλλά και την χαρτογραφική επίλυση σημαντικών προβλημάτων εφαρμογής καθώς και την διερεύνηση επιστημονικών ερωτημάτων, μια διαδικασία «ρουτίνας», τροφοδοτώντας και πλουτίζοντας έτσι την διεθνή βιβλιογραφία απλόχερα, πολυσήμαντα και ουσιαστικά. Παραδείγματα τέτοιων προσεγγίσεων εμφανίσθηκαν και στις σελίδες των «ΓΕΩΓΡΑΦΙΩΝ»:

«Τεχνολογία χωρικής και χρονικής εξέλιξης του ελληνικού χώρου: Οντολογική τυποποίηση των ιστορικών χαρτών μιας δικτυακής πύλης» των Ελένης Γκαδόλου, Ελένης Τομαή, Εμμανουήλ Στεφανάκη και Γεώργιου Κρητικού, Άνοιξη 2014, Τεύχος 23.

«Η συνεισφορά των αλτιμετρικών γεωδαιτικών δορυφόρων στην χαρτογράφηση του Ελληνικού χώρου. Η περίπτωση μιας προμελέτης για την αξιοποίηση της κυματικής ενέργειας», των Δημήτρη Δεληκαράογλου και Στέφανου Δεληκαράογλου, Άνοιξη 2012, τεύχος 19. Στην εργασία συνδυάζονται η συνεισφορά της τεχνολογίας των γεωδαιτικών δορυφόρων αλτιμετρίας και η κατάλληλη χρήση τεχνικών, συνεισφέροντας πολλά στην μελέτη των προοπτικών αξιοποίησης της κυματικής ενέργειας. Ένα από τα βασικά θέματα στην ιστορία των χαρτών και των μεγάλων χαρτογραφήσεων, υπήρξε πάντα αυτό των χαρτογραφικών προβολών.

Σημαντική υπήρξε και η παρουσίαση ερευνών και φοιτητικών Διατριβών στην περιοχή αυτή: «*Ο Κοινωνικός Ατλαντας της Αθήνας*» των *Θωμά Μαλούτα και Σταύρου – Νικηφόρου Σπυρέλλη*, Χειμώνας 2017, Τεύχος 30, και «*Ο Ατλαντας των Κάστρων της Ελλάδας*» από την *Εμμανουέλα Τσερπελή*, Άνοιξη 2018, Τεύχος 19.

Είναι ίσως προϊόν της μεγάλης ανάπτυξης των ψηφιακών τεχνολογιών και της ταχύτητας επεξεργασίας και συσχετισμών γεωγραφικών πληροφοριών, που βοήθησε την εμφάνιση αρχικά στις παρυφές της χαρτογραφικής επιστήμης, άλλων δυνατοτήτων, θεμελιώνοντας έτσι ένα καινούργιο «χαρτογραφικό περιβάλλον» με κυρίαρχες τις τεχνολογίες των «Συστημάτων Γεωγραφικών πληροφοριών - GIS» και της «χωρικής ανάλυσης». Σε τέτοιο πλαίσιο, μιας νέας γεωχωρικής προσέγγισης, κινούνται επιστήμονες και διακυβερνητικοί παράγοντες στην προοπτική επίλυσης αναπτυξιακών προβλημάτων, αλλά όχι μόνο.

Η εργασία «*Σχεδιασμοί και ανάπτυξη υποδομής γεωχωρικών δεδομένων για την ευφυή τοπική διακυβέρνηση - εφαρμογή στον Δήμο Λήμνου*», των *Σοφιανού Σοφιανόπουλου, Κλεομένη Καλογερόπουλου, Χριστόφορου Βραδή, Αντιγόνης Φάκα και Χρίστου Χαλκιά*, Άνοιξη-Καλοκαίρι 2021, τεύχος 31, προτείνει τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη μιας Νησιωτικής Υποδομής που θα βασίζεται στη λήψη βέλτιστων αποφάσεων, παρέχοντας ισότιμη και ελεύθερη πρόσβαση στα γεωχωρικά δεδομένα. Στην ίδια ενότητα θα μπορούσε να ενταχθεί και το επιστημονικό άρθρο του Χρήστου Χαλκιά με τίτλο «*Κατασκευή βάσης χαρτογραφικών δεδομένων και διαδικτυακής εφαρμογής παρουσίασης των γεωγραφικών πληροφοριών του χάρτη Kitchener για την νήσο Κύπρο (έκδ. 1885)*», Χειμώνας 2017, Τεύχος 30.

Στην κατηγορία «Επιστημονικές Συναντήσεις - Αντιπαραθέσεις» του περιοδικού, εμφανίσθηκαν μέσα από τις σελίδες των 39 τευχών του, ενδιαφέρουσες «συζητήσεις» όπως εξελίχθηκαν σε Συνέδρια (Εθνικά και Διεθνή), Ημερίδες αλλά και «αντεγκλήσεις» μεταξύ αναγνωστών με διάφορες αφορμές της επικαιρότητας ή της αναζήτησης του «παραπέρα». Από το πρώτο τεύχος υπήρξε συμμετοχή χαρτογραφικού ενδιαφέροντος με τις «*εικόνες από ένα Συνέδριο. Το 18ο Διεθνές Συνέδριο της Ιστορίας της χαρτογραφίας, Αθήνα 1999*», Άνοιξη 2001, τεύχος 1.

Με θέμα την «Χαρτογραφία του Μεσογειακού Χώρου» και μια εκτεταμένη έκθεση σχετικών χαρτών,

το Συνέδριο αυτό έκανε αισθητό τον προβληματισμό σε σχέση με το «εάν η Ιστορία της Χαρτογραφίας μπορεί να μείνει όρθια σε ένα πόδι, όταν η σύγχρονη χαρτογραφία αποκτά ταχύτητες που την καθιστούν επιστήμη όχι μόνο «για να λέει ψέματα» αλλά και για να δημιουργεί «εικονικούς κόσμους παράλληλους και ασυμπτωματικούς πραγματικών κόσμων».

Το «*Χαρτογραφώντας τον 21ο αιώνα στο Πεκίνο ή ανοίγοντας τον 21ο με χαρτογραφία και σινική ... δύναμη*», Άνοιξη 2002, τεύχος 3, αναπαράγει στις σελίδες των «Γεωγραφιών» την ατμόσφαιρα του 20ου Διεθνούς Συνεδρίου της ICA που ήταν αντάξιο της κλίμακας της χώρας και της πόλης που το φιλοξένησε το καλοκαίρι του 2001.

Με τον φιλόδοξο τίτλο «Χαρτογραφώντας τον 21ο αιώνα» (Mapping the 21st century), το Συνέδριο αυτό θέλησε να δώσει ιδιαίτερη σημασία στα θεωρητικά προβλήματα της χαρτογραφίας, εστιάζοντας στο θέμα της χαρτογραφικής γλώσσας. Θέματα δηλαδή «συντακτικού», τοπολογίας και εξέλιξης συμβόλων, σημειολογίας των ψηφιακών γεωβιβλιοθηκών, καθώς και στη χαρτογραφική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Η παρουσίαση ενός ακόμα Συνεδρίου στο 10ο (πρώτο επετειακό) τεύχος του φθινοπώρου 2005, δεν κλείνει την παρουσία της χαρτογραφίας στις «ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ», αλλά σηματοδοτεί με το θέμα του μια χαρακτηριστική ιδιότητα του χάρτη, να βοηθά να «περνάμε καλά». Το 8ο Εθνικό Συνέδριο Χαρτογραφίας, στη Θεσσαλονίκη, το 2004, με θέμα «*η Χαρτογραφία του Επ Ζήν*», υπήρξε πράγματι η ευκαιρία για τους Συνέδρους να διαπιστώσουν ότι οι επιμέρους χαρακτήρες του εν ζήν μπορεί να είναι η ιστορική έρευνα, η τέχνη, το πάθος της συλλογής. Όμως ιδιαίτερη ήταν η προβληματική που αναφερόταν στο «κακώς ζην», δίνοντας την ευκαιρία για ποικίλες διαπιστώσεις, αντιτιθέμενες τεκμηριωμένα σε ένα κλίμα πιθανής ατεκμηρίωτης ευφορίας.

Σε αυτά τα 39 τεύχη «ΓΕΩΓΡΑΦΙΩΝ» υπήρξαν και άλλες παρουσιάσεις ενταγμένες σε αυτήν την ενότητα ίδιας σημασίας με αυτές που αναλύθηκαν παραπάνω, καλύπτοντας και άλλα Συνέδρια και εκδηλώσεις για τη Χαρτογραφία, τους Χάρτες και τους ανθρώπους τους.

Μπορεί κανείς να αναφερθεί στην «*εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην επιστήμη των Γεωγραφικών Πληροφοριών: το έργο eduGI και η συμμετοχή του Τμήματος Γεωγραφίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου*» από τον

Εμμανουήλ Στεφανιάκη, το Φθινόπωρο 2007, τεύχος 13. Υπάρχουν ακόμα καταγραμμένες συνεργασίες χαρτογραφικού ενδιαφέροντος στα 39 τεύχη του Περιοδικού, αλλά η πλήρης καταγραφή των πολύ λιγότερων από πενήντα (50) περίπου συνεισφορών, σε ένα σύνολο που υπερβαίνει κατά πολύ τις πεντακόσιες (500) συνεργασίες, ένα ποσοστό κάτω από 8% δηλαδή, δεν θα είχε ενδιαφέρον για τους αναγνώστες μας. Η αναζήτησή τους στις ηλεκτρονικές σελίδες του περιοδικού είναι πλέον εύκολη και πλήρης.

Θα ήθελα όμως να κλείσει αυτή η αναφορά με μια τελευταία ανάρτηση στο 39^ο Τεύχος. Πρόκειται για την παρουσίαση της σημαντικής Έκθεσης Χαρτών στο Μέγαρο Εϋνάρδου με τίτλο «*Η Γένεση του Ελληνικού Κράτους, Χαρτογραφία και Ιστορία (1770-1838)*», με την επιμέλεια του Ιστορικού Χαρτογραφίας Γιώργου Τόλια. Η πλούσια σε εικόνες και πληροφορίες έκθεση ικανοποίησε και τους πιο δύσκολους επισκέπτες, προσφέροντας ένα ολοκληρωμένο θέαμα προς τέρψιν οφθαλμών και νου!

Η Ελληνική Χαρτογραφία σίγουρα δεν αναδείχθηκε, μέχρι τώρα, μέσα από τις «*ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ*». Γνώρισε καλές στιγμές, με άρθρα και ερευνητικές εργασίες και προγράμματα, με τοποθετήσεις και πρώτα φτερουγίσματα φοιτητών και φοιτητριών, με ανάδειξη χαρτογραφικών εκθέσεων και εκδόσεων, αλλά δεν έγραψε ιστορία.

Οι λόγοι είναι δύσκολο να εντοπιστούν, μόνον υποθέσεις μπορούν να γίνουν. Η αρχική επισήμανση, ότι δηλαδή η Χαρτογραφία στην Ελλάδα έχει μείνει υπόθεση Μηχανικών και σχεδόν καθόλου Γεωγράφων, φάνηκε κι από αυτή την αναδρομική σκιαγράφιση. Ίσως ο ακαδημαϊκός ανταγωνισμός στις Σχολές Μηχανικών να είναι περισσότερο «άγριος» και ο impact factor να είναι αμείλικτος... Ίσως, μια υπόθεση ακόμα, στο μικρό πλήθος εργασιών που κατατέθηκαν για αξιολόγηση στις «*ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ*» να υπήρξε ασύμμετρη απόρριψη, που απογοήτευσε και αποθάρρυνε, ιδιαίτερα τους νέους και τις νέες ερευνητές και ερευνήτριες ... Ίσως.

Τι θα μπορούσε να γίνει; Πάλι πιθανολογώντας, θα μπορούσε κανείς να ανατρέξει στη χαρτογραφική παιδεία που παρέχεται στις Γεωγραφικές Σχολές: δομή Προγράμματος Σπουδών, εργαστηριακές δραστηριότητες, «πίεση» για πτυχιακές εργασίες στη Χαρτογραφία (αλήθεια πόσες τέτοιες έχουν γίνει μέχρι σήμερα στα δύο Τμήματα Γεωγραφίας;). Πιθανολογίας συνέχεια: μήπως η αξιολόγηση εργασιών για δημοσίευση

θέλει λίγο περισσότερη προσοχή και επιλογή (σε εργασία που συμμετείχα η βασική παρατήρηση ήταν ότι οι χάρτες δεν ήταν τόσο κατανοητοί...!). Και κάτι ακόμα, όταν ένας χαρτογράφος εμπλέκεται σε ένα θέμα γεωγραφικού ενδιαφέροντος, δίνει σημασία στη χαρτογράφηση και στην ανάδειξη μέσω χαρτών, της συνθετότητας του γεωγραφικού προβλήματος. Μήπως να μην περιμένουμε την πληρέστερη γεωγραφική προσέγγιση που θα απαιτούσε το θέμα; Πολλές γεωγραφικές εργασίες, διαφόρων κλιμάκων και διαφορετικών προσεγγίσεων θα απορρίπτονταν παταγωδώς, εάν στην αξιολόγηση του χαρτογραφικού κομματιού τους, συμμετείχαν χαρτογράφοι.

Είναι μόνο μερικές σκέψεις, αλλά ίσως για νεότερους/ρες συναδέλφους να είναι ευκαιρία μέσα από Σχολές και Τμήματα, μέσα από τις «*ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ*», να είναι αφορμή για περισσότερο προβληματισμό. Ίσως η Χαρτογραφία να μην «ανήκει» μόνο στους χαρτογράφους, αλλά οι χαρτογράφοι να «ανήκουν» πρώτα στη Χαρτογραφία και μετά αλλού...

Πέρα από υποθέσεις και αναρωτήσεις, το σίγουρο είναι ότι οι «*ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ*» κλείνοντας ένα κύκλο 40 τευχών, μπορούν να υπερηφανεύονται για τη συσσώρευση «φαιάς ουσίας», για την εμφάνιση και προβολή νέων τάσεων και προβληματισμών στην κοινωνία και στην επιστήμη, κατοχυρώνοντας μια θέση με ταυτότητα στο παλμαρές των ελληνικών επιστημονικών περιοδικών.

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ / ΤΕΥΧΗ ΠΟΛΛΑ !!!